

علامات

وہابیہ نجدیہ

دیوبندیہ اہل

حدیثیہ

ہم یہاں پر مختصر اور ملخص ان گمراہ لوگوں کی چند علامات درج کر رہے ہیں، جو اس ٹولے میں پائی جاتی ہیں، جن کو تھوڑی سمجھ والا آدمی بھی محسوس کر سکتا ہے۔
 اور اگر کوئی بہتان سمجھے کہ جی یہ علامات وہابیوں کے متعلق نہیں ہیں، تو پھر یہ اس کی ذمہ داری ہے کہ وہ ثابت کرے، کہ پھر یہ علامات موجودہ فرقوں میں سے کس فرقے میں پائی جاتی ہیں؟۔

مولانا حسن رضا خان بریلوی رحمۃ اللہ علیہ فرماتے ہیں:

۔ واقف غیب کے ارشاد سناؤں جس نے

کھول دی تجھ سے بہت پہلے حقیقت تیری!

●۔ جو فرقہ بندی کے وقت ظاہر ہوں گے، اور انکی علامت سر منڈانا (ٹینڈ کروانا) ہوگی۔ (مسلم، کتاب الزکوٰۃ)

●۔ گفتار کے اچھے کردار کے برے ہوں گے۔ (ابوداؤد: کتاب السنۃ)

●۔ زبانیں شہد و شکر جیسی میٹھی، دل بھیڑیے کے دل جیسے۔ (ترمذی: کتاب الزہد)

●۔ دین میں (بظاہر) پختہ نظر آئیں گے۔ (ابن ماجہ، ذکر خوارج)

●۔ ظاہر اُدین سے گہری وابستگی والے نظر آئیں گے مگر حقیقتاً دین سے خارج ہوں گے۔ (مسند احمد: ۳/۱۹۷)

●۔ نمازیں زیادہ پڑھیں گے۔ (بخاری، کتاب الادب)

●۔ زیادہ عبادت کی وجہ سے لوگوں کو بھلے معلوم ہوں گے۔ (مسند احمد: ۳/۱۸۳)

۔ ان کے اعمال پہ رشک آئے مسلمانوں کو

اس سے تو شاد ہوئی ہوگی طبع تیری!

❖ حق کی بات کریں گے، لیکن حق خلق سے نیچے نہیں اترے گا۔

(سنن الکبریٰ للنسائی: ۱۶۱۵)

❖ آخری زمانے میں ہوں گے، نو عمر، عقل سے کورے، مگر احادیث بیان کریں گے الخ۔ (بخاری، کتاب استتابة المرتدین)

اس حدیث پاک کے مصداق سو فیصد غیر مقلد حضرات ہیں، جن کا ہر لفظ اچند حدیثیں رٹ کر عوام کو پریشان اور گمراہ کرنے کی کوشش میں لگا رہتا ہے۔

۔ اذعا ہو گا حدیثوں پہ عمل کرنے کا

نام رکھتی ہے یہی اپنا جماعت تیری!

❖ فکر آخرت کے متعلق تقریریں کرنا، اور مسلمانوں کو بدعتی قرار دے کر ان سے نفرت رکھنا اور ان سے دور بھاگنا۔ (طبری، ج ۳، البدایہ، ج ۷)

یہی وہ باتیں ہیں جن سے متاثر ہو کر بھولے بھالے سنی مسلمان بہت جلد نجدیت کا شکار ہو کر جاتے ہیں۔

❖ اس اُمت میں عدل مصطفیٰ ﷺ پر اعتراض کر کے گستاخی رسول ﷺ کے فتنے کا بانی، اور پہلا شخص ذوالخوہ مصرہ جیسی ہے، جس کی نسل سے اس خارجی جماعت کی ابتداء ہوئی۔ حدیث شریف میں اس آدمی حلیہ یہ بیان ہوا، کہ اس نے تہبند (شلوار) کو بڑے مبالغے کیساتھ اوپر چڑھایا ہوا تھا۔ (بخاری، کتاب المغازی)

معلوم ہوا کہ صحابہ کرام اس قدر مبالغہ سے تہبند اوپر نہیں چڑھاتے تھے۔ ورنہ راوی صحابی اس گستاخ کی اس نشانی کو اہتمام سے بیان نہ فرماتے۔
دیکھ لیجئے کہ آج شلوار کو چڑھانے میں مبالغہ کون کرتا ہے۔

۔ سر منڈے ہوں گے تو پچھائے گئے ہوں گے

سر سے پاؤں تک یکساں ہے شہادت تیری!

قرآن سنا کر گمراہ کرنے والا، گمراہ ٹولا:

عوام ہر قرآن پڑھنے والے سے بہت جلد متاثر ہو جاتے ہیں۔ جیسے ڈاکٹر
ذاکرنایک وغیرہ۔ جبکہ پہلے عقیدہ دیکھنا چاہیے۔

(ذاکرنایک، کے قرآن پر جھوٹ باندھنے کا نمونہ "صدقہ و خیرات" عنوان کے تحت ملاحظہ کریں)

مزید یہ کہ رحمت عالم ﷺ نے اس امت میں زیادہ قرآن فہمی کا دعویٰ
کرتا، ایک گمراہ فرقے کی نشانی قرار دیا ہے، تاکہ مسلمان ان سے بچ کر رہیں۔

اور کسی کا صرف قرآن پڑھنا ہی نہ دیکھیں، عقیدہ پر بھی نظر رکھیں، کہ وہ اہل
سنت کے مطابق ہے کہ نہیں۔ رسول اللہ ﷺ کی پیش گوئی ملاحظہ کریں۔

✽ قرآن، زیادہ اور سنوار کر پڑھیں گے، لیکن خلق سے نیچے نہیں اترے گا۔

(بخاری: کتاب المغازی، مسلم: کتاب الزکوٰۃ)

✽ قرآن یوں پڑھیں گے، گویا دودھ پی رہے ہیں۔ (التجم الکبیر: ۱/۷۷۷-۷۷۸)

✽ کتاب اللہ کی طرف بٹائیں گے، مگر (حقیقت میں) اُس سے کچھ تعلق نہ
ہوگا۔ (ابوداؤد، کتاب السنۃ)

✽ وہ سمجھیں گے کہ قرآن ان کے لیے مفید ہے، مگر درحقیقت ان کے لیے مضر
ہوگا۔ (مسلم: کتاب الزکاۃ)

✽ کافروں کے متعلقہ آیات کا مصداق مسلمانوں کو ٹھہرانے والے بدترین مخلوق
ہیں۔ (بخاری، کتاب استنباط المرتدین)

❁..... رسول اللہ ﷺ کو امت پر ایک ایسے آدمی (شیخ نجدی) کا خوف تھا، جو قرآن

پڑھ کر مسلمانوں کو مشرک بنائے گا، اور قتل کرے گا۔ (ابن حبان: ۱۸۲/۱، ابن کثیر، اعراف: ۱۷۵)

❁..... آیات اثبات کو نظر انداز کر کے، صرف آیات نفی سے استدلال کر کے کفر

وشرک کے فتوے لگاتا۔ (طبری، الامم والملوک: ۱۱۵/۳)

❁..... فتنہ پروری کے لیے آیات متشابہات پڑھتا۔ (مصنف ابن ابی شیبہ: ۵۵۴/۷)

آج پورے نجدی دھرم کا انحصار خاص کر انہیں نکات پر ہے (جس پر یہ "سعودی
تفسیر، تقویۃ الایمان، اور دیگر کتب و صحابیہ" گواہ ہیں)

خارجیوں نے بھی قرآن (ان الحکم الا للہ۔ (یوسف: ۳۰) پڑھ کر ہی، مولا علی
اور حضرت امیر معاویہ رضی اللہ عنہما پر شرک کا فتویٰ لگایا تھا۔

(المعلل والتمحل: ۱۳۷/۱، ابن اثیر فی الکامل: ۱۹۶/۳)

❁..... ابو یحییٰ بیان کرتے ہیں: ایک خارجی نے صبح کی نماز میں یہ آیت پڑھی، لیکن

اشرکت الخ، کہ اگر تو نے شرک کیا۔ (زمر: ۶۵) پھر اس کو چھوڑ کر (روم: ۶۰) کی تلاوت

کی۔ (مصنف ابن ابی شیبہ: ۵۵۴/۷)

راوی حدیث کے خارجی کے اس انداز پر تعجب کرنے روایت کرنے کا مقصد

یہی بتاتا ہے، کہ وہ خارجی ایسی آیات تلاوت کر کے ان سے تنقیص رسالت کا پہلو نکالنا

چاہتا تھا، کہ اللہ تعالیٰ کی بارگاہ میں آپ کی کوئی وجاہت نہیں۔

آج بالکل یہی انداز وہابی مولویوں کا ہے۔ جیسے ہندوستان میں فرقہ وہابیہ

کے بانی امام الوہابیہ اسماعیل نے (فی قلوبہم مرض) کا اظہار کیا۔

لکھ دیا: اشرف المخلوقات محمد رسول اللہ ﷺ کی تو اس کے دربار میں یہ حالت

ہے (یعنی کوئی حیثیت نہیں)۔۔۔ مارے دہشت کے بے ہواس ہو گئے۔ (تقویٰ ایمان)
 اسی آیت (نور: ۶۵) کو وہابی مولوی اپنی تقریروں شرک کے موضوع پر اس
 انداز سے پڑھتے ہیں، کہ جیسے آپ ﷺ بھی شرک میں مبتلا ہونے ہی والے تھے۔
 اس کے علاوہ خارجیوں کی تقلید میں ذاتی و عطائی کے فرق کا لحاظ نہیں
 رکھتے۔ اثبات کی آیات چھپا کر صرف نفی کی آیتیں پڑھتے ہیں۔

”کہ میں اپنی جان کے نفع و نقصان کا بھی مالک نہیں ہوں، میرے پاس
 خزانے نہیں ہیں، میں غیب نہیں جانتا، میں نہیں جانتا میرے ساتھ کیا ہوگا اور تمہارے
 ساتھ کیا ہوگا، وغیرہ۔ حالانکہ ایسی آیات کے ظاہری معانی مراد لیتا درست نہیں۔

نوٹ: مخالفین کے قرآن سے استدلال کرنے کی حقیقت: ”سودی تفسیر کی حیثیت،
 اور مسلک سلف؟“ میں ملاحظہ فرمائیں۔

گمراہ ٹولے کی بنیادی علامات:

۱: نجد سے شیطان کا سینک (گروہ) ظاہر ہوگا۔ (بخاری، کتاب الفتن)

۔ زلزلے نجد میں ہوں، فتن برپا ہوں

یعنی ظاہر ہو زمانے میں شرارت تیری!

۔ ہوا سی خاک سے شیطان کی سنگت پیدا

دیکھ لے آج ہے موجود جماعت تیری!

۲: بنی قحیم نسل سے (اس ٹولے کی) ابتداء ہوگی۔ (بخاری، کتاب المغازی)

۳: امت پر ایک ایسے آدمی کا خوف ہے، جو قرآن پڑھے گا، ہمسائے پر تلوار

سے حملہ کرے گا، اور شرک کی تہمت لگائے گا، مگر فی الحقیقت خود مشرک ہوگا۔

(ابن حبان: ۱، ج ۲۸۲، تفسیر ابن کثیر، اعراف ۱۷۵)

۴: مسلمانوں کو قتل کریں گے اور مشرکوں کے چھوڑے رکھیں گے۔

(بخاری، کتاب التوحید)

یہ علامات بالخصوص ”محمد بن عبدالوہاب نجدی“ اور کچھ اس کے قبیحین میں پائی

جاتی ہیں۔ (تفصیل ”والیان نجد و حجاز“ اونسی باب، میں ملاحظہ کریں)

آج تک سعودی نجدیوں کی کوئی کارروائی یہود و نصاریٰ کے متعلق نہیں، بلکہ آپ سعودی صدر کو صدر بئش کے ساتھ ”یوٹیوب“ پر رُکس و ڈانس اور چوتھے چانچے، اور سعودی ملاؤں کو کلبوں میں طوائفوں کے ساتھ ناچتے گاتے دیکھ سکتے ہیں۔ ان کی ساری جنگ صرف ”اہل سنت“ کے ساتھ ہے، ان کا سارا مال مسلمانوں کو مشرک اور وہابی بنانے پر خرچ ہو رہا ہے۔ (تفصیل ”شیخ نجدی کا تعارف“ عنوان ملاحظہ فرمائیں)

ان لوگوں کی حقیقت؟:

اگر کوئی سنی عالم ان گستاخوں اور عالیوں کی ان نشانیوں کو بیان کرے کہ ان کو بے دین کہے، تو اس کو قتل پرور، تفرقہ باز، متعصب اور بنیاد پرست کہا جاتا ہے۔ لیکن آئیے اب زبان رسول ﷺ سے، باوجود ان کے نمازی، قاری، عالم اور مبلغ ہونے کے ان کی حقیقت حال ملاحظہ فرمائیں۔

❁..... قرآن ان کے حلق سے نیچے نہیں اترے گا۔ (بخاری، کتاب المغازی)

۔ لیکن اترے گا نہ قرآن گلے سے نیچے

ابھی گھبرا نہیں باقی ہے حکایت حیرت!

❁..... نماز ان کے حلق سے نیچے نہیں اترے گی۔ (مسلم، کتاب زکوٰۃ)

● ایمان ان کے طلق سے نیچے نہیں اترے گا۔ (بخاری، کتاب استخلاء المرتدین)

● حق ان کے طلق سے نیچے نہیں اترے گا۔ (سنن الکبریٰ للنسائی: ۱۶۷۵)

● دین سے یوں خارج ہو گئے جیسے تیرا شکار سے۔ (بخاری، کتاب استخلاء المرتدین)

۔ ظلم کے دین سے یوں، جیسے نشانے سے تیر

آج اسی تیر کی فحش ہے سگت تیری!

● (مسلمانوں کو مشرک کہنے کی وجہ سے) بدترین مخلوق ہوں گے۔ (ایبنا)

۔ اپنی حالت کو حدیثوں کے مطابق کر لو

آپ کھل جائے گی پھر تمہ پہ خباثت تیری!

● ہمیشہ نکلنے ہی رہیں گے، یہاں تک ان کا آخری گروہ دجال کے ساتھ نکلے

گا۔۔۔ (سنن بیہقی: کتاب تجریم الدم)

باپ دادا کے مسلک پر قائم اور گمراہوں سے دور رہو:

سرکارِ دو عالم نے ارشاد فرمایا: "فی آخر الزمان" آخری زمانے میں، کچھ مکار

اور جھوٹے لوگ ہوں گے، جو تمہارے پاس ایسی نئی نئی باتیں لائیں گے، جو نہ تم نے اور

نہ تمہارے باپ دادا نے سنی ہوگی، ایسے لوگوں سے دور رہنا اور ان کو اپنے سے دور رکھنا

"لا یصلو نکم ولا یفتنونکم" کہ کہیں تمہیں گمراہ نہ کر دیں، اور کہیں تمہیں فتنے میں نہ

ڈال دیں۔ (محدّث، مسلم شریف)

وہابی لوگ مشرکین مکہ کے مشرک باپ داداؤں کے متعلق نازل شدہ

آیات (۱۰۳، ۱۰۴، ۱۰۵، ۱۰۶، ۱۰۷، ۱۰۸، ۱۰۹، ۱۱۰، ۱۱۱، ۱۱۲، ۱۱۳، ۱۱۴، ۱۱۵، ۱۱۶، ۱۱۷، ۱۱۸، ۱۱۹، ۱۲۰، ۱۲۱، ۱۲۲، ۱۲۳، ۱۲۴، ۱۲۵، ۱۲۶، ۱۲۷، ۱۲۸، ۱۲۹، ۱۳۰، ۱۳۱، ۱۳۲، ۱۳۳، ۱۳۴، ۱۳۵، ۱۳۶، ۱۳۷، ۱۳۸، ۱۳۹، ۱۴۰، ۱۴۱، ۱۴۲، ۱۴۳، ۱۴۴، ۱۴۵، ۱۴۶، ۱۴۷، ۱۴۸، ۱۴۹، ۱۵۰، ۱۵۱، ۱۵۲، ۱۵۳، ۱۵۴، ۱۵۵، ۱۵۶، ۱۵۷، ۱۵۸، ۱۵۹، ۱۶۰، ۱۶۱، ۱۶۲، ۱۶۳، ۱۶۴، ۱۶۵، ۱۶۶، ۱۶۷، ۱۶۸، ۱۶۹، ۱۷۰، ۱۷۱، ۱۷۲، ۱۷۳، ۱۷۴، ۱۷۵، ۱۷۶، ۱۷۷، ۱۷۸، ۱۷۹، ۱۸۰، ۱۸۱، ۱۸۲، ۱۸۳، ۱۸۴، ۱۸۵، ۱۸۶، ۱۸۷، ۱۸۸، ۱۸۹، ۱۹۰، ۱۹۱، ۱۹۲، ۱۹۳، ۱۹۴، ۱۹۵، ۱۹۶، ۱۹۷، ۱۹۸، ۱۹۹، ۲۰۰، ۲۰۱، ۲۰۲، ۲۰۳، ۲۰۴، ۲۰۵، ۲۰۶، ۲۰۷، ۲۰۸، ۲۰۹، ۲۱۰، ۲۱۱، ۲۱۲، ۲۱۳، ۲۱۴، ۲۱۵، ۲۱۶، ۲۱۷، ۲۱۸، ۲۱۹، ۲۲۰، ۲۲۱، ۲۲۲، ۲۲۳، ۲۲۴، ۲۲۵، ۲۲۶، ۲۲۷، ۲۲۸، ۲۲۹، ۲۳۰، ۲۳۱، ۲۳۲، ۲۳۳، ۲۳۴، ۲۳۵، ۲۳۶، ۲۳۷، ۲۳۸، ۲۳۹، ۲۴۰، ۲۴۱، ۲۴۲، ۲۴۳، ۲۴۴، ۲۴۵، ۲۴۶، ۲۴۷، ۲۴۸، ۲۴۹، ۲۵۰، ۲۵۱، ۲۵۲، ۲۵۳، ۲۵۴، ۲۵۵، ۲۵۶، ۲۵۷، ۲۵۸، ۲۵۹، ۲۶۰، ۲۶۱، ۲۶۲، ۲۶۳، ۲۶۴، ۲۶۵، ۲۶۶، ۲۶۷، ۲۶۸، ۲۶۹، ۲۷۰، ۲۷۱، ۲۷۲، ۲۷۳، ۲۷۴، ۲۷۵، ۲۷۶، ۲۷۷، ۲۷۸، ۲۷۹، ۲۸۰، ۲۸۱، ۲۸۲، ۲۸۳، ۲۸۴، ۲۸۵، ۲۸۶، ۲۸۷، ۲۸۸، ۲۸۹، ۲۹۰، ۲۹۱، ۲۹۲، ۲۹۳، ۲۹۴، ۲۹۵، ۲۹۶، ۲۹۷، ۲۹۸، ۲۹۹، ۳۰۰، ۳۰۱، ۳۰۲، ۳۰۳، ۳۰۴، ۳۰۵، ۳۰۶، ۳۰۷، ۳۰۸، ۳۰۹، ۳۱۰، ۳۱۱، ۳۱۲، ۳۱۳، ۳۱۴، ۳۱۵، ۳۱۶، ۳۱۷، ۳۱۸، ۳۱۹، ۳۲۰، ۳۲۱، ۳۲۲، ۳۲۳، ۳۲۴، ۳۲۵، ۳۲۶، ۳۲۷، ۳۲۸، ۳۲۹، ۳۳۰، ۳۳۱، ۳۳۲، ۳۳۳، ۳۳۴، ۳۳۵، ۳۳۶، ۳۳۷، ۳۳۸، ۳۳۹، ۳۴۰، ۳۴۱، ۳۴۲، ۳۴۳، ۳۴۴، ۳۴۵، ۳۴۶، ۳۴۷، ۳۴۸، ۳۴۹، ۳۵۰، ۳۵۱، ۳۵۲، ۳۵۳، ۳۵۴، ۳۵۵، ۳۵۶، ۳۵۷، ۳۵۸، ۳۵۹، ۳۶۰، ۳۶۱، ۳۶۲، ۳۶۳، ۳۶۴، ۳۶۵، ۳۶۶، ۳۶۷، ۳۶۸، ۳۶۹، ۳۷۰، ۳۷۱، ۳۷۲، ۳۷۳، ۳۷۴، ۳۷۵، ۳۷۶، ۳۷۷، ۳۷۸، ۳۷۹، ۳۸۰، ۳۸۱، ۳۸۲، ۳۸۳، ۳۸۴، ۳۸۵، ۳۸۶، ۳۸۷، ۳۸۸، ۳۸۹، ۳۹۰، ۳۹۱، ۳۹۲، ۳۹۳، ۳۹۴، ۳۹۵، ۳۹۶، ۳۹۷، ۳۹۸، ۳۹۹، ۴۰۰، ۴۰۱، ۴۰۲، ۴۰۳، ۴۰۴، ۴۰۵، ۴۰۶، ۴۰۷، ۴۰۸، ۴۰۹، ۴۱۰، ۴۱۱، ۴۱۲، ۴۱۳، ۴۱۴، ۴۱۵، ۴۱۶، ۴۱۷، ۴۱۸، ۴۱۹، ۴۲۰، ۴۲۱، ۴۲۲، ۴۲۳، ۴۲۴، ۴۲۵، ۴۲۶، ۴۲۷، ۴۲۸، ۴۲۹، ۴۳۰، ۴۳۱، ۴۳۲، ۴۳۳، ۴۳۴، ۴۳۵، ۴۳۶، ۴۳۷، ۴۳۸، ۴۳۹، ۴۴۰، ۴۴۱، ۴۴۲، ۴۴۳، ۴۴۴، ۴۴۵، ۴۴۶، ۴۴۷، ۴۴۸، ۴۴۹، ۴۵۰، ۴۵۱، ۴۵۲، ۴۵۳، ۴۵۴، ۴۵۵، ۴۵۶، ۴۵۷، ۴۵۸، ۴۵۹، ۴۶۰، ۴۶۱، ۴۶۲، ۴۶۳، ۴۶۴، ۴۶۵، ۴۶۶، ۴۶۷، ۴۶۸، ۴۶۹، ۴۷۰، ۴۷۱، ۴۷۲، ۴۷۳، ۴۷۴، ۴۷۵، ۴۷۶، ۴۷۷، ۴۷۸، ۴۷۹، ۴۸۰، ۴۸۱، ۴۸۲، ۴۸۳، ۴۸۴، ۴۸۵، ۴۸۶، ۴۸۷، ۴۸۸، ۴۸۹، ۴۹۰، ۴۹۱، ۴۹۲، ۴۹۳، ۴۹۴، ۴۹۵، ۴۹۶، ۴۹۷، ۴۹۸، ۴۹۹، ۵۰۰، ۵۰۱، ۵۰۲، ۵۰۳، ۵۰۴، ۵۰۵، ۵۰۶، ۵۰۷، ۵۰۸، ۵۰۹، ۵۱۰، ۵۱۱، ۵۱۲، ۵۱۳، ۵۱۴، ۵۱۵، ۵۱۶، ۵۱۷، ۵۱۸، ۵۱۹، ۵۲۰، ۵۲۱، ۵۲۲، ۵۲۳، ۵۲۴، ۵۲۵، ۵۲۶، ۵۲۷، ۵۲۸، ۵۲۹، ۵۳۰، ۵۳۱، ۵۳۲، ۵۳۳، ۵۳۴، ۵۳۵، ۵۳۶، ۵۳۷، ۵۳۸، ۵۳۹، ۵۴۰، ۵۴۱، ۵۴۲، ۵۴۳، ۵۴۴، ۵۴۵، ۵۴۶، ۵۴۷، ۵۴۸، ۵۴۹، ۵۵۰، ۵۵۱، ۵۵۲، ۵۵۳، ۵۵۴، ۵۵۵، ۵۵۶، ۵۵۷، ۵۵۸، ۵۵۹، ۵۶۰، ۵۶۱، ۵۶۲، ۵۶۳، ۵۶۴، ۵۶۵، ۵۶۶، ۵۶۷، ۵۶۸، ۵۶۹، ۵۷۰، ۵۷۱، ۵۷۲، ۵۷۳، ۵۷۴، ۵۷۵، ۵۷۶، ۵۷۷، ۵۷۸، ۵۷۹، ۵۸۰، ۵۸۱، ۵۸۲، ۵۸۳، ۵۸۴، ۵۸۵، ۵۸۶، ۵۸۷، ۵۸۸، ۵۸۹، ۵۹۰، ۵۹۱، ۵۹۲، ۵۹۳، ۵۹۴، ۵۹۵، ۵۹۶، ۵۹۷، ۵۹۸، ۵۹۹، ۶۰۰، ۶۰۱، ۶۰۲، ۶۰۳، ۶۰۴، ۶۰۵، ۶۰۶، ۶۰۷، ۶۰۸، ۶۰۹، ۶۱۰، ۶۱۱، ۶۱۲، ۶۱۳، ۶۱۴، ۶۱۵، ۶۱۶، ۶۱۷، ۶۱۸، ۶۱۹، ۶۲۰، ۶۲۱، ۶۲۲، ۶۲۳، ۶۲۴، ۶۲۵، ۶۲۶، ۶۲۷، ۶۲۸، ۶۲۹، ۶۳۰، ۶۳۱، ۶۳۲، ۶۳۳، ۶۳۴، ۶۳۵، ۶۳۶، ۶۳۷، ۶۳۸، ۶۳۹، ۶۴۰، ۶۴۱، ۶۴۲، ۶۴۳، ۶۴۴، ۶۴۵، ۶۴۶، ۶۴۷، ۶۴۸، ۶۴۹، ۶۵۰، ۶۵۱، ۶۵۲، ۶۵۳، ۶۵۴، ۶۵۵، ۶۵۶، ۶۵۷، ۶۵۸، ۶۵۹، ۶۶۰، ۶۶۱، ۶۶۲، ۶۶۳، ۶۶۴، ۶۶۵، ۶۶۶، ۶۶۷، ۶۶۸، ۶۶۹، ۶۷۰، ۶۷۱، ۶۷۲، ۶۷۳، ۶۷۴، ۶۷۵، ۶۷۶، ۶۷۷، ۶۷۸، ۶۷۹، ۶۸۰، ۶۸۱، ۶۸۲، ۶۸۳، ۶۸۴، ۶۸۵، ۶۸۶، ۶۸۷، ۶۸۸، ۶۸۹، ۶۹۰، ۶۹۱، ۶۹۲، ۶۹۳، ۶۹۴، ۶۹۵، ۶۹۶، ۶۹۷، ۶۹۸، ۶۹۹، ۷۰۰، ۷۰۱، ۷۰۲، ۷۰۳، ۷۰۴، ۷۰۵، ۷۰۶، ۷۰۷، ۷۰۸، ۷۰۹، ۷۱۰، ۷۱۱، ۷۱۲، ۷۱۳، ۷۱۴، ۷۱۵، ۷۱۶، ۷۱۷، ۷۱۸، ۷۱۹، ۷۲۰، ۷۲۱، ۷۲۲، ۷۲۳، ۷۲۴، ۷۲۵، ۷۲۶، ۷۲۷، ۷۲۸، ۷۲۹، ۷۳۰، ۷۳۱، ۷۳۲، ۷۳۳، ۷۳۴، ۷۳۵، ۷۳۶، ۷۳۷، ۷۳۸، ۷۳۹، ۷۴۰، ۷۴۱، ۷۴۲، ۷۴۳، ۷۴۴، ۷۴۵، ۷۴۶، ۷۴۷، ۷۴۸، ۷۴۹، ۷۵۰، ۷۵۱، ۷۵۲، ۷۵۳، ۷۵۴، ۷۵۵، ۷۵۶، ۷۵۷، ۷۵۸، ۷۵۹، ۷۶۰، ۷۶۱، ۷۶۲، ۷۶۳، ۷۶۴، ۷۶۵، ۷۶۶، ۷۶۷، ۷۶۸، ۷۶۹، ۷۷۰، ۷۷۱، ۷۷۲، ۷۷۳، ۷۷۴، ۷۷۵، ۷۷۶، ۷۷۷، ۷۷۸، ۷۷۹، ۷۸۰، ۷۸۱، ۷۸۲، ۷۸۳، ۷۸۴، ۷۸۵، ۷۸۶، ۷۸۷، ۷۸۸، ۷۸۹، ۷۹۰، ۷۹۱، ۷۹۲، ۷۹۳، ۷۹۴، ۷۹۵، ۷۹۶، ۷۹۷، ۷۹۸، ۷۹۹، ۸۰۰، ۸۰۱، ۸۰۲، ۸۰۳، ۸۰۴، ۸۰۵، ۸۰۶، ۸۰۷، ۸۰۸، ۸۰۹، ۸۱۰، ۸۱۱، ۸۱۲، ۸۱۳، ۸۱۴، ۸۱۵، ۸۱۶، ۸۱۷، ۸۱۸، ۸۱۹، ۸۲۰، ۸۲۱، ۸۲۲، ۸۲۳، ۸۲۴، ۸۲۵، ۸۲۶، ۸۲۷، ۸۲۸، ۸۲۹، ۸۳۰، ۸۳۱، ۸۳۲، ۸۳۳، ۸۳۴، ۸۳۵، ۸۳۶، ۸۳۷، ۸۳۸، ۸۳۹، ۸۴۰، ۸۴۱، ۸۴۲، ۸۴۳، ۸۴۴، ۸۴۵، ۸۴۶، ۸۴۷، ۸۴۸، ۸۴۹، ۸۵۰، ۸۵۱، ۸۵۲، ۸۵۳، ۸۵۴، ۸۵۵، ۸۵۶، ۸۵۷، ۸۵۸، ۸۵۹، ۸۶۰، ۸۶۱، ۸۶۲، ۸۶۳، ۸۶۴، ۸۶۵، ۸۶۶، ۸۶۷، ۸۶۸، ۸۶۹، ۸۷۰، ۸۷۱، ۸۷۲، ۸۷۳، ۸۷۴، ۸۷۵، ۸۷۶، ۸۷۷، ۸۷۸، ۸۷۹، ۸۸۰، ۸۸۱، ۸۸۲، ۸۸۳، ۸۸۴، ۸۸۵، ۸۸۶، ۸۸۷، ۸۸۸، ۸۸۹، ۸۹۰، ۸۹۱، ۸۹۲، ۸۹۳، ۸۹۴، ۸۹۵، ۸۹۶، ۸۹۷، ۸۹۸، ۸۹۹، ۹۰۰، ۹۰۱، ۹۰۲، ۹۰۳، ۹۰۴، ۹۰۵، ۹۰۶، ۹۰۷، ۹۰۸، ۹۰۹، ۹۱۰، ۹۱۱، ۹۱۲، ۹۱۳، ۹۱۴، ۹۱۵، ۹۱۶، ۹۱۷، ۹۱۸، ۹۱۹، ۹۲۰، ۹۲۱، ۹۲۲، ۹۲۳، ۹۲۴، ۹۲۵، ۹۲۶، ۹۲۷، ۹۲۸، ۹۲۹، ۹۳۰، ۹۳۱، ۹۳۲، ۹۳۳، ۹۳۴، ۹۳۵، ۹۳۶، ۹۳۷، ۹۳۸، ۹۳۹، ۹۴۰، ۹۴۱، ۹۴۲، ۹۴۳، ۹۴۴، ۹۴۵، ۹۴۶، ۹۴۷، ۹۴۸، ۹۴۹، ۹۵۰، ۹۵۱، ۹۵۲، ۹۵۳، ۹۵۴، ۹۵۵، ۹۵۶، ۹۵۷، ۹۵۸، ۹۵۹، ۹۶۰، ۹۶۱، ۹۶۲، ۹۶۳، ۹۶۴، ۹۶۵، ۹۶۶، ۹۶۷، ۹۶۸، ۹۶۹، ۹۷۰، ۹۷۱، ۹۷۲، ۹۷۳، ۹۷۴، ۹۷۵، ۹۷۶، ۹۷۷، ۹۷۸، ۹۷۹، ۹۸۰، ۹۸۱، ۹۸۲، ۹۸۳، ۹۸۴، ۹۸۵، ۹۸۶، ۹۸۷، ۹۸۸، ۹۸۹، ۹۹۰، ۹۹۱، ۹۹۲، ۹۹۳، ۹۹۴، ۹۹۵، ۹۹۶، ۹۹۷، ۹۹۸، ۹۹۹، ۱۰۰۰، ۱۰۰۱، ۱۰۰۲، ۱۰۰۳، ۱۰۰۴، ۱۰۰۵، ۱۰۰۶، ۱۰۰۷، ۱۰۰۸، ۱۰۰۹، ۱۰۱۰، ۱۰۱۱، ۱۰۱۲، ۱۰۱۳، ۱۰۱۴، ۱۰۱۵، ۱۰۱۶، ۱۰۱۷، ۱۰۱۸، ۱۰۱۹، ۱۰۲۰، ۱۰۲۱، ۱۰۲۲، ۱۰۲۳، ۱۰۲۴، ۱۰۲۵، ۱۰۲۶، ۱۰۲۷، ۱۰۲۸، ۱۰۲۹، ۱۰۳۰، ۱۰۳۱، ۱۰۳۲، ۱۰۳۳، ۱۰۳۴، ۱۰۳۵، ۱۰۳۶، ۱۰۳۷، ۱۰۳۸، ۱۰۳۹، ۱۰۴۰، ۱۰۴۱، ۱۰۴۲، ۱۰۴۳، ۱۰۴۴، ۱۰۴۵، ۱۰۴۶، ۱۰۴۷، ۱۰۴۸، ۱۰۴۹، ۱۰۵۰، ۱۰۵۱، ۱۰۵۲، ۱۰۵۳، ۱۰۵۴، ۱۰۵۵، ۱۰۵۶، ۱۰۵۷، ۱۰۵۸، ۱۰۵۹، ۱۰۶۰، ۱۰۶۱، ۱۰۶۲، ۱۰۶۳، ۱۰۶۴، ۱۰۶۵، ۱۰۶۶، ۱۰۶۷، ۱۰۶۸، ۱۰۶۹، ۱۰۷۰، ۱۰۷۱، ۱۰۷۲، ۱۰۷۳، ۱۰۷۴، ۱۰۷۵، ۱۰۷۶، ۱۰۷۷، ۱۰۷۸، ۱۰۷۹، ۱۰۸۰، ۱۰۸۱، ۱۰۸۲، ۱۰۸۳، ۱۰۸۴، ۱۰۸۵، ۱۰۸۶، ۱۰۸۷، ۱۰۸۸، ۱۰۸۹، ۱۰۹۰، ۱۰۹۱، ۱۰۹۲، ۱۰۹۳، ۱۰۹۴، ۱۰۹۵، ۱۰۹۶، ۱۰۹۷، ۱۰۹۸، ۱۰۹۹، ۱۱۰۰، ۱۱۰۱، ۱۱۰۲، ۱۱۰۳، ۱۱۰۴، ۱۱۰۵، ۱۱۰۶، ۱۱۰۷، ۱۱۰۸، ۱۱۰۹، ۱۱۱۰، ۱۱۱۱، ۱۱۱۲، ۱۱۱۳، ۱۱۱۴، ۱۱۱۵، ۱۱۱۶، ۱۱۱۷، ۱۱۱۸، ۱۱۱۹، ۱۱۲۰، ۱۱۲۱، ۱۱۲۲، ۱۱۲۳، ۱۱۲۴، ۱۱۲۵، ۱۱۲۶، ۱۱۲۷، ۱۱۲۸، ۱۱۲۹، ۱۱۳۰، ۱۱۳۱، ۱۱۳۲، ۱۱۳۳، ۱۱۳۴، ۱۱۳۵، ۱۱۳۶، ۱۱۳۷، ۱۱۳۸، ۱۱۳۹، ۱۱۴۰، ۱۱۴۱، ۱۱۴۲، ۱۱۴۳، ۱۱۴۴، ۱۱۴۵، ۱۱۴۶، ۱۱۴۷، ۱۱۴۸، ۱۱۴۹، ۱۱۵۰، ۱۱۵۱، ۱۱۵۲، ۱۱۵۳، ۱۱۵۴، ۱۱۵۵، ۱۱۵۶، ۱۱۵۷، ۱۱۵۸، ۱۱۵۹، ۱۱۶۰، ۱۱۶۱، ۱۱۶۲، ۱۱۶۳، ۱۱۶۴، ۱۱۶۵، ۱۱۶۶، ۱۱۶۷، ۱۱۶۸، ۱۱۶۹، ۱۱۷۰، ۱۱۷۱، ۱۱۷۲، ۱۱۷۳، ۱۱۷۴، ۱۱۷۵، ۱۱۷۶، ۱۱۷۷، ۱۱۷۸، ۱۱۷۹، ۱۱۸۰، ۱۱۸۱، ۱۱۸۲، ۱۱۸۳، ۱۱۸۴، ۱۱۸۵، ۱۱۸۶، ۱۱۸۷، ۱۱۸۸، ۱۱۸۹، ۱۱۹۰، ۱۱۹۱، ۱۱۹۲، ۱۱۹۳، ۱۱۹۴، ۱۱۹۵، ۱۱۹۶، ۱۱۹۷، ۱۱۹۸، ۱۱۹۹، ۱۲۰۰، ۱۲۰۱، ۱۲۰۲، ۱۲۰۳، ۱۲۰۴، ۱۲۰۵، ۱۲۰۶، ۱۲۰۷، ۱۲۰۸، ۱۲۰۹، ۱۲۱۰، ۱۲۱۱، ۱۲۱۲، ۱۲۱۳، ۱۲۱۴، ۱۲۱۵، ۱۲۱۶، ۱۲۱۷، ۱۲۱۸، ۱۲۱۹، ۱۲۲۰، ۱۲۲۱، ۱۲۲۲، ۱۲۲۳، ۱۲۲۴، ۱۲۲۵، ۱۲۲۶، ۱۲۲۷، ۱۲۲۸، ۱۲۲۹، ۱۲۳۰، ۱۲۳۱، ۱۲۳۲، ۱۲۳۳، ۱۲۳۴، ۱۲۳۵، ۱۲۳۶، ۱۲۳۷، ۱۲۳۸، ۱۲۳۹، ۱۲۴۰، ۱۲۴۱، ۱۲۴۲، ۱۲۴۳، ۱۲۴۴، ۱۲۴۵، ۱۲۴۶، ۱۲۴۷، ۱۲۴۸، ۱۲۴۹، ۱۲۵۰، ۱۲۵۱، ۱۲۵۲، ۱۲۵۳، ۱۲۵۴، ۱۲۵۵، ۱۲۵۶، ۱۲۵۷، ۱۲۵۸، ۱۲۵۹، ۱۲۶۰، ۱۲۶۱، ۱۲۶۲، ۱۲۶۳، ۱۲۶۴، ۱۲۶۵، ۱۲۶۶، ۱۲۶۷، ۱۲۶۸، ۱۲۶۹، ۱۲۷۰، ۱۲۷۱، ۱۲۷۲، ۱۲۷۳، ۱۲۷۴، ۱۲۷۵، ۱۲۷۶، ۱۲۷۷، ۱۲۷۸، ۱۲۷۹، ۱۲۸۰، ۱۲۸۱، ۱۲۸۲، ۱۲۸۳، ۱۲۸۴، ۱۲۸۵، ۱۲۸۶، ۱۲۸۷، ۱۲۸۸، ۱۲۸۹، ۱۲۹۰، ۱۲۹۱، ۱۲۹۲، ۱۲۹۳، ۱۲۹۴، ۱۲۹۵، ۱۲۹۶، ۱۲۹۷، ۱۲۹۸، ۱۲۹۹، ۱۳۰۰، ۱۳۰۱، ۱۳۰۲، ۱۳۰۳، ۱۳۰۴، ۱۳۰۵، ۱۳۰۶، ۱۳۰۷، ۱۳۰۸، ۱۳۰۹، ۱۳۱۰، ۱۳۱۱، ۱۳۱۲، ۱۳۱۳، ۱۳۱۴، ۱۳۱۵، ۱۳۱۶، ۱۳۱۷، ۱۳۱۸، ۱۳۱۹، ۱۳۲۰، ۱۳۲۱، ۱۳۲۲، ۱۳۲۳، ۱۳۲۴، ۱۳۲۵، ۱۳۲۶، ۱۳۲۷، ۱۳۲۸، ۱۳۲۹، ۱۳۳۰، ۱۳۳۱، ۱۳۳۲، ۱۳۳۳، ۱۳۳۴، ۱۳۳۵، ۱۳۳۶، ۱۳۳۷، ۱۳۳۸، ۱۳۳۹، ۱۳۴۰، ۱۳۴۱، ۱۳۴۲، ۱۳۴۳، ۱۳۴۴، ۱۳۴۵، ۱۳۴۶، ۱۳۴۷، ۱۳۴۸، ۱۳۴۹، ۱۳۵۰، ۱۳۵۱، ۱۳۵۲، ۱۳۵۳، ۱۳۵۴، ۱۳۵۵، ۱۳۵۶، ۱۳۵۷، ۱۳۵۸، ۱۳۵۹، ۱۳۶۰، ۱۳۶۱، ۱۳۶۲، ۱۳۶۳، ۱۳۶۴، ۱۳۶۵، ۱۳۶۶، ۱۳۶۷، ۱۳۶۸، ۱۳۶۹، ۱۳۷۰، ۱۳۷۱، ۱۳۷۲، ۱۳۷۳، ۱۳۷۴، ۱۳۷۵، ۱۳۷۶، ۱۳۷۷، ۱۳۷۸، ۱۳۷۹، ۱۳۸۰، ۱۳۸۱، ۱۳۸۲، ۱۳۸۳، ۱۳۸۴، ۱۳۸۵، ۱۳۸۶، ۱۳۸۷، ۱۳۸۸، ۱۳۸۹، ۱۳۹۰، ۱۳۹۱، ۱۳۹۲، ۱۳۹۳، ۱۳۹۴، ۱۳۹۵، ۱۳۹۶، ۱۳۹۷، ۱۳۹۸، ۱۳۹۹، ۱۴۰۰، ۱۴۰۱، ۱۴۰۲، ۱۴۰۳، ۱۴۰۴، ۱۴۰۵، ۱۴۰۶، ۱۴۰۷، ۱۴۰۸، ۱۴۰۹، ۱۴۱۰، ۱۴۱۱، ۱۴۱۲، ۱۴۱۳، ۱۴۱۴، ۱۴۱۵، ۱۴۱۶، ۱۴۱۷

واجداد تھے۔ جبکہ اس فرمان پاک سے معلوم ہوا کہ مسلمان باپ دادا کے شریعت کے مطابق عقائد اور طریقوں پر قائم رہنا، اور جدید فرقوں کی نئی نئی باتوں سے بچتے رہنا، خود مدعائے شرعی ہے۔

نجدیوں کے تمام مخصوص عقائد، صالحین کی گستاخیاں، شرک و بدعت کے فتوے، جس کا نمونہ یہ سعودی تفسیر ہے۔ یہ سب نئی گمراہی ہیں، جو کسی صورت بھی سلف کرام اور پہلے مسلمانوں سے ثابت نہیں۔

۔ مانو نہ مانو جان من، اختیار ہے

ہم، نیک و بد آپ کو سمجھائے جاتے ہیں

باب: ۳

منافقت کی نشانیاں:

منافق کی پہچان یہ نہیں، کہ وہ نماز اور دیگر نیک اعمال سے کتراتا ہے، یہ سب کچھ تو منافقین مدینہ بھی کرتے تھے، اور اس امت کے سارے فرقے بھی نماز روز و جہاد اور قرآن و سنت پر عمل کا دعوئی کریں گے۔ جیسے رسول اللہ ﷺ نے آخری زمانے میں، اپنی امت میں ہونے والی ایک قوم کی یہ علامتیں بیان کیں، کہ وہ کثرت سے نماز روزہ قرآن وغیرہ پڑھیں گے، اور اس کے باوجود بھی، دین سے بالکل خارج ہو گئے۔

(بخاری کتاب التوحید، واستنباب المرتدین، ترمذی، کتاب المغن، وغیرہ)

اور قرآن پاک میں منافقوں کے جہاد کرنے، نماز پڑھنے، اور مسجد تعمیر کرنے کا بھی ذکر موجود ہے۔ مگر ان کی (بلکہ تمام باطل فرقوں کی) گمراہی کی اصل نشانی اور وجہ،

مسک صحابہ و سلف کرام سے اعراض کرنا ہے۔

اعتقادی منافقت کی چند علامات:

(۱) تعظیم کو شرک قرار دینا:

محبوبانِ خدا کی تعظیم کو عبادت و شرک کا نام دے کر اس سے بغاوت کرنا منافقوں کا پرانا شیوا ہے۔ شیطان بھی تعظیم آدم علیہ السلام سے فرار کے سبب مردود و ٹھہرا۔
تفسیر مدارک میں رئیس المنافقین عبد اللہ بن ابی کایہ جملہ موجود ہے، اُس نے تعظیم رسول ﷺ سے تنگ دل ہو کر اس کو عبادت و شرک کا نام دے کر، ایک صحابی رسول ﷺ کو یہاں تک کہہ دیا: کہ میں نے تمہارے کہنے پر نماز، روزہ جہاد وغیرہ سب کچھ کیا، ”لما بقی لی الا ان اسجد لمحمد“ کیا اب یہی باقی رہ گیا ہے کہ میں محمد ﷺ کو سجدہ کروں؟۔

صحابہ کرام رضی اللہ عنہ ویسے تو رسول اللہ ﷺ کی حد درجہ تعظیم کرتے تھے، لیکن یقیناً آپ ﷺ کو سجدہ نہیں کرتے تھے۔ مگر اس منافق نے آپ ﷺ کی تعظیم سے بغاوت کرنے کے لیے، افراط اور غلو سے کام لیتے ہوئے، تعظیم و ادب کے طریقوں کو سجدے سے تعبیر کر کے، عبادت و شرک مراد لے لیا۔

یہی روش آج ان خارجیوں کی ہے، جو تعظیم صالحین سے بغاوت اختیار کرنے کے لیے اسے عبادت و شرک کا نام دے دیتے ہیں، اس طرح اس گمراہی کو خالص توحید گردانتے ہیں۔

جیسے بابائے وہابیت اسماعیل دہلوی نے لکھا: ”نماز میں اپنے شیخ یا خواہ نبی

کریم ﷺ کی طرف اپنی توجہ لگا دینا، بیل اور گدھے کی صورت میں گم ہونے سے زیادہ برا ہے۔ (استغفر اللہ!) کیونکہ ایسی ہستیوں کے خیال سے تعظیم پیدا ہوتی ہے، اور نماز میں غیر کی تعظیم، شرک کی طرف کھینچ کر لے جاتی ہے۔ (مراۃ مستقیم، ج ۱، ص ۱۶۹، ۱۷۰)

صحابہ کرام رضی اللہ عنہم نے کئی بار عین نماز کی حالت میں بھی تعظیم و ادب مصطفیٰ ﷺ کی حد کر دی۔ ملاحظہ کریں: (بخاری: ۱۰۳۱، ۱۵۳، ۲۰۶۳، ۶۶۶، ۱۰۶۶)

لیکن پھر بھی آپ ﷺ کو یا کسی صحابی کو یہ خدشہ نہیں گزرا، جو آج وہابیوں کو گزرا ہے۔ شاید ان کو توحید کی سمجھ اور فکر زیادہ ہے، یہ سب کچھ ابن تیمیہ کی تقلید کی کارستانیوں ہیں۔

❖ اسی طرح یہ لوگ آپ ﷺ سے طلب شفاعت اور مدد کو شرک کہتے ہیں، جب کہ حافظ ابن حجر عسقلانی رحمۃ اللہ علیہ نے لکھا: کہ بعض علما نے ابن تیمیہ کو اسی عقیدے کی وجہ سے زندیق کہا، کیونکہ اس میں آپ ﷺ کی توہین اور تنقیص ہے۔

(الدرر الکام: ۱۵۵)

معلوم ہوا کہ سلف کرام کے عقیدے میں آپ سے استشفاء اور استمداد آپ کی تعظیم اور ادب ہے۔

❖ ذاکر ٹائیک یزیدی بھی کہتا ہے: ”آج کی تاریخ میں محمد ﷺ سے مانگنا بھی حرام ہے۔“ (مشہور کلپ)

❖ ائمہ اسلام نے میلاد شریف کو آپ ﷺ کی تعظیم قرار دیا ہے، لیکن یہ لوگ جشن میلاد شریف کو بدعت، ابولہسی سنت اور پتہ نہیں کیا کیا بک دیتے ہیں، یقیناً یہ بھی آپ ﷺ کی گستاخی ہے۔ (تفصیل ”میلاد شریف“ عنوان کے تحت ملاحظہ کریں)

اسی لیے اعلیٰ حضرت رضی اللہ عنہ نے فرمایا تھا:

۔ شرک ٹھہرے جس میں تعظیم حبیب
اس برے مذہب پہ لعنت کیجیے!
۔ مؤمن ہے وہ، جو ان کی عزت پہ مرے دل سے
تعظیم بھی کرتا ہے نجدی، تو مرے دل سے

(۲) اللہ والوں کو ذلیل کہنا:

اسی طرح برگزیدہ ہستیوں کی تحقیر کرنا، اُنکو ذلیل، اور مجبور وغیرہ کہنا یہ بھی منافقین کا پرانا وطیرہ و طریقہ ہے، جیسا کہ منافقین مدینہ نے کہا (جو رسول اللہ ﷺ کے اتھ نمازیں پڑھتے، جہاد وغیرہ بھی کرتے تھے) ”یہ کہتے ہیں کہ اگر ہم اب لوٹ کر مدینہ آئیں گے تو، ”لیخرجن الاعز منها الاذل“ تو عزت والا، وہاں سے ذلت والے کو نال دے گا۔“

جولاء اللہ تعالیٰ نے فرمایا: ”ولله العزة ولرسوله وللمؤمنين ولكن المنافقين يعلمون۔“ ”سنو! عزت تو صرف اللہ تعالیٰ کے لیے، اور اُسکے رسول ﷺ کے لیے، ورايمان والوں کے لیے ہے، لیکن منافق نہیں جانتے۔ (منافقون: ۸)“

بالکل یہی انداز پیشوائے وحابیت اسماعیل دہلوی نے اپنی رسوائے زمانہ کتاب ”تقویۃ الایمان“ میں اختیار کیا۔ کہ اللہ والوں کو اللہ تعالیٰ کے مقابل لا کر، اُنکی انتہائی بے ادبی اور تذلیل کی ہے، تاکہ پڑھنے والا یہی سمجھے کہ ماشاء اللہ! مولوی صاحب رب تعالیٰ کی بلندی شان اور توحید بیان کر رہے ہیں۔ اس انداز سے ان کے لیے اللہ والوں کی توہین و تحقیر کا منصوبہ آسانی سے پورا ہو جاتا ہے۔

..... اب ذرا طریقہ واردات ملاحظہ کریں، لکھتا ہے: ”ہر مخلوق بڑا ہوا چھوٹا وہ اللہ

تعالیٰ کی شان کے آگے، چہرے سے بھی زیادہ ذلیل ہے۔“ استغفر اللہ! (تقویۃ الایمان: ۱۶)

..... ابھی عداوت صالحین کی آگ میں جلتا ہوا سینہ ٹھنڈا نہیں ہوا، حزیہ لکھ دیا: ”اللہ

کی شان بہت بڑی ہے کہ سب انبیاء، اولیاء، اُسکے روبرو ایک ذرہ ناجیز سے بھی کمتر

ہیں۔“ (معاذ اللہ!) (ص: ۶۳)

تقریباً یہ ساری کتاب گستاخیوں سے بھری پڑی ہے۔ باوجود اسکے کہ غیر مقلد اور دیوبندی حضرات بڑے فخر، ہٹ دھرمی اور بے شرمی سے اس کفر کے پلندے اور بدعتوں کے مجموعے کی عام اشاعت کرتے ہیں۔

ایک طرف ان بے ادبوں کا محبت مصطفیٰ ﷺ کا دعویٰ دیکھیے، اور دوسری طرف ان لوگ کے عقیدے میں برگزیدہ ہستیوں کی اللہ کے ہاں ”چہار“ اور ”ذرو“ نا چیز“ سے بھی کم حیثیت ہے۔ لعنہ اللہ علی الظالمین!

(۳) فساد وقتنہ کو اصلاح کا نام دینا:

منافقین کی یہ بھی عادت ہے کہ ”فساد“ کو اصلاح کا نام دیتے ہیں۔ (البقرہ: ۱۱)

آج یہ لوگ انبیاء، صوفیاء اور ائمہ دین کی توہین بھی کرتے ہیں۔ امت مسلمہ کو

مشرک بھی قرار دیتے ہیں، خود کش حملے بھی کرتے ہیں، اہل سنت کی آبادیوں میں،

”مسجد ضراد، کفر، تطریق“۔ (توبہ: ۱۰۷) بنا کر، اور اہل سنت کی مساجد پر قبضہ جما کر

تفرقہ و انتشار بھی کرتے ہیں۔ لیکن جب ان پر گرفت کی جائے تو کہتے ہیں: کہ ہم تو ”

توحید و ملت“ کے داعی ہیں۔۔۔ ”شُرک و بدعات“ کے خلاف جہاد کرنے والے ہیں،

اور فرقہ واریت ختم کر کے اتحاد پیدا کرنا چاہتے ہیں۔

قارئین! آپ خود فیصلہ کریں، کہ اللہ کی زمین پر اس سے بڑھ کر اور فساد کیا ہوگا؟ کہ صالحین کی بے ادبی، اور مسلمانوں پر شرک و بدعت کے جھوٹے فتوؤں کو توحید، اسلام اور اصلاح کا نام دیا جائے!۔

(۴) مولائے کائنات علی شیر خدا سے بغض رکھنا:

حضرت ابوسعید خدری رضی اللہ عنہ فرماتے ہیں: ہم انصار لوگ منافقین کو مولائے کائنات حضرت علی رضی اللہ عنہ سے بغض رکھنے کی وجہ سے پہچان لیتے تھے۔

(ترمذی)

● اب اسامیل دہلوی کی علی المرتضیٰ رضی اللہ عنہ سے عداوت ملاحظہ کریں۔

لکھا: ”اور جس کا نام محمد یا علی ہے، وہ کسی چیز کا مختار نہیں“۔ (تقویۃ الایمان)

میں کہتا ہوں کہ کیا دہلوی پر وحی نازل ہوئی کہ صرف یہ دو حضرات ہی مجبور اور بے اختیار ہیں؟۔۔۔ اگر نہیں تو پھر صرف انہیں دو ہستیوں کو ہی نامی نیٹ کرنے کا کیا مستند تھا؟۔۔۔ اظہار بغض کے سوا اور کیا مطلب ہو سکتا ہے!۔

● نجدی مفسر نے بھی نبی کریم ﷺ اور حضرت علی رضی اللہ عنہ کو مردہ کہہ کے، اپنے بغض کا اظہار کیا۔ (مس: ۱۳۰۵)

● ابن تیمیہ کے متعلق ابن حجر عسقلانی رحمۃ اللہ علیہ نے لکھا: کہ اس نے علی شیر خدا رضی اللہ عنہ کے متعلق کہا کہ ان سے سترہ مقامات پر خطا ہوئی، اور قرآن کی مخالفت کر گئے۔ (المناکات: ۱۵۴)

☆۔۔۔ حضرت پیر سید مہر علی شاہ رحمۃ اللہ علیہ لکھتے ہیں: شیخ نجدی کا عقیدہ تھا، کہ پرانے بت لات و عزیزی ہیں، اور نئے بت محمد ﷺ علی رضی اللہ عنہ اور عبدالقادر رحمۃ اللہ علیہ ہیں۔ (سیف چشتیائی، قدیمی، حاشیہ)

(۵) علم رسول ﷺ پر اعتراض کرنا:

علم رسول ﷺ پر اعتراض کرنا بھی منافقوں کا طریقہ اور علامت ہے۔

☆۔۔۔ جب حضور علیہ الصلوٰۃ والسلام غزوہ بنی مصطلق سے لوٹے تو راستے میں سخت ہوا چلی پس سواریاں بھاگ گئیں۔ سرکارِ دو عالم ﷺ نے رفاعہ کے مدینہ پاک میں فوت ہونے کی خبر دی۔۔۔ اور فرمایا: دیکھو میری اونٹنی کہاں ہے؟۔

عبداللہ بن ابی منافق نے اپنی قوم سے کہا کیا تم تعجب نہیں کرتے اس مرد سے جو خبر دے رہا ہے ایک مرد کی مدینہ میں موت کی اور یہ نہیں جانتا کہ میری اونٹنی کہاں ہے۔ آپ ﷺ نے فرمایا: بیشک بعض منافقوں نے میرے متعلق ایسا کہا ہے، اور میری اونٹنی کی اس گھائی میں درخت سے گیل اٹکی ہوئی ہے۔ چنانچہ صحابہ نے آپ کے فرمان کے مطابق اونٹنی کو پالیا۔ (تفسیر کبیر پارہ ۹: ۹۰، زیر آیت ولو کنت علم الغیب، تفسیر ابن جریر پارہ ۱۰: ۱۰۰، زیر آیت انما کنا نخوض و نطلع)

علم مصطفیٰ ﷺ پر منافقوں کے اعتراض والا ایک الگ واقعہ تفسیر خازن، معالم التنزیل، (زیر آیت: ما کان اللہ لیزر المؤمنین) میں موجود ہے۔

☆۔۔۔ اسماعیل دہلوی نے بھی علم رسول پر اعتراض کیا، لکھا: غیب کی بات اللہ ہی جانتا ہے، رسول کو کیا خبر؟۔ (توقۃ الایمان)

☆۔۔۔ اور یہی عقیدہ دیوبندی اور احمدیٹ وہابیوں کا ہے۔ جس طرح اشرفی تھانوی

نے معلم کائنات ﷺ کے علم مقدس کو حیوانات اور پانگلوں وغیرہ کے علم جیسا کہا ہے۔ (حفظ الایمان)

(۶) تفرقہ بازی کے لیے مساجد تعمیر کرنا:

منافقوں نے فرقہ واریت، مسلمانوں کو نقصان پہنچانے اور کفر و کمرائی میں مبتلا کرنے کے لیے مساجد تعمیر کی۔ (توبہ: ۱۰۷)

نجدی لوگ بھی اہل سنت کی آبادیوں میں پہلے سے مساجد ہونے کے باوجود انہیں غلط مقاصد کے لیے، اپنی الگ ”ڈیڈھائینٹ کی مسجد“ بنا لیتے ہیں۔

(۷) سب کے ساتھ: (وہابی بھی، سنی بھی)

منافق، مسلمانوں سے کہتے ہم تمہارے ساتھ ہیں، اور کافروں سے کہتے ہم تمہارے ساتھ ہیں۔ یعنی درمیان میں ہی انکے اور لٹکے رہتے۔ قرآن کریم نے ان کو ”مذبذبین“ فرمایا ہے۔ (البقرہ: ۱۳، النساء: ۱۳۳)

یہی حال ان لوگوں کا ہے، وہابیوں کے ساتھ وہابی، سنیوں کے ساتھ سنی۔ مساجد اہلسنت پر قبضہ جمانے کے، کئی کئی سال تک سنی ہونا ظاہر کرتے ہیں۔

خلاصہ یہ ہے کہ منافق و مومن میں نماز، جہاد، داڑھی اور تبلیغ وغیرہ تمیز نہیں کر سکتے، بلکہ وہ ایک ہی چیز ہے، اور وہ ہے اللہ والوں کا ادب و تعظیم، اور یہ دولت صرف اہلسنت کو ہی حاصل ہے۔

حج اعظم، اہل بخت سوائے جنہوں ایہ دولت (ادب) مل جائے!

